

***Răspunderea civilă
pentru malpraxisul profesional***

Lacrima Bianca LUNTRARU

**Răspunderea civilă
pentru malpraxisul profesional**

Universul Juridic

București

-2018-

Semnificațiile etico-juridice ale răspunderii civile pentru malpraxisul profesional

Secțiunea I. Preliminarii

Unul dintre elementele definitorii ale amplului proces al *reconstrucției instituției răspunderii civile* îl reprezintă *recunoașterea unei noi răspunderi, de tipul al treilea*¹, care grupează regulile autonome ale răspunderii profesionale. Discuțăm despre o răspundere a profesionistului în fața riscurilor inerente exercitării activității sale, o răspundere specială, agravată în raport de alte ipoteze de răspundere juridică, care vizează cu precădere calitatea specială a persoanei responsabile.

Dezbaterile doctrinare² pe această temă au scos în evidență faptul că ne aflăm într-un moment de *criză* a răspunderii civile, caracterizată prin *deformarea* noțiunii de „culpă civilă”, ca o consecință a extinderii considerabile a conținutului său la elemente obiective. În mod paradoxal, culpa morală se raportează la comportamentul anormal al făptuitorului, prin care încalcă regulile de conduită impuse într-o societate civilizată cu privire la exercitarea unei profesii. Se conturează necesitatea recunoașterii unei culpe devenite *obiectivă*, care și-a pierdut rolul normativ, valențele sale morale, fiind subordonată imperativului major al reparării prejudiciului suferit de victimă, chiar și în absența conștiinței făptuitorului. Astfel, sub pretextul simplificării și eficientizării procesului antrenării răspunderii civile, s-a declanșat o adevărată *ofensivă* împotriva culpei civile, cu prețul ignorării valorilor etico-morale instituite prin fundamentarea răspunderii civile subiective.

Cu toate acestea, culpa continuă să exercite o influență dominantă, dobândind însă noi valențe, caracteristice acestei forme speciale de răspundere, care se raportează întotdeauna la calitatea făptuitorului. Se tinde la dezvoltarea și aplicarea ideii potrivit căreia în acest domeniu este necesară recalificarea conținutului culpei civile în sensul de a renunța la tradiționala *atitudine psihică* a

---

¹ L.R. Boilă, *Răspunderea civilă delictuală obiectivă*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, pp. 201-204, pp. 458-463.

² P. Jourdain, *Les principes de la responsabilité civile*, 3e éd., Dalloz, Paris, 1996, pp. 17-20.

făptuitorului și de a ne orienta spre un element obiectiv, *anormalitatea comportamentului său prejudiciabil*¹.

Relația juridică dintre profesionist și beneficiarul prestației nu poate fi integral subordonată regulilor instituite printr-un contract civil, pe de o parte, dar nici celor ale unei răspunderi esențialmente delictuale, pe de altă parte, care ar impune o interpretare exigentă a coordonatelor de funcționabilitate a acesteia. Acesta este motivul pentru care dezbaterile pe tema condițiilor și fundamentului răspunderii profesionistului își propun să deceleze asupra elementelor sale specifice, de natură a argumenta necesitatea armonizării normei juridice cu realitățile societății contemporane, în fața creșterii pericolului producerii de prejudicii.

Data fiind diversitatea și complexitatea ipotezelor de răspundere civilă profesională, în plan juridic este necesară stabilirea unor reguli abstracte, aplicabile în toate cazurile de malpraxis, de natură a asigura protecția mai eficientă a victimei, prin sprijinirea ei în obținerea despăgubirilor. Printr-o preocupare manifestă de compasiune pentru cei care au suferit un prejudiciu injust cauzat de un profesionist în exercitarea atribuțiilor sale, practica și literatura de specialitate au susținut ideea angajării răspunderii civile chiar și în afara tiparelor sale tradiționale, astfel încât echilibrul mecanismelor de drept specifice acestei ipoteze să asigure deplina sa eficiență juridică².

Reglementarea răspunderii civile delictuale și contractuale în actualul Cod civil al României³ urmărește stabilirea regulilor de principiu care, în materia malpraxisului profesional, sunt menite să guverneze condițiile de inițiere și succes a acțiunii în angajarea răspunderii, respectiv să conducă la restabilirea echilibrului social distrus prin săvârșirea unei fapte care a avut drept consecință producerea unui prejudiciu altei persoane.

În vederea asigurării unei protecții depline a victimei faptei de malpraxis, se tinde la obiectivarea răspunderii civile a profesionistului, aceasta fiind angajată în cele mai multe situații independent de orice culpă. Astfel, analiza se

---

¹ J. Ghestin (coordonator), G. Viney, P. Jourdain, *Traité de droit civil. Les conditions de la responsabilité*, LGDJ, Paris, 2006, pp. 400-413.

² Ph. Le Tourneau, *Responsabilité (en général)* – mai 2009 (actualité: april 2015), Rec. Dalloz, 74-78, 2015.

³ Codul civil a fost adoptat prin Legea nr. 287/2009, publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, și a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, în baza prevederilor Legii nr. 71/2011, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011. Printre sursele de inspirație avute în vedere de redactorii codului, amintim: Codul civil francez, astfel cum a fost modificat la 23 iunie 2006, Codul civil din Quebec, Codul civil italian, Codul civil elvețian și Codul elvețian al obligațiilor. În același timp, au fost introduse și o serie de prevederi din Principiile UNIDROIT și Principiile Dreptului European al Contractelor.

transpune în plan causal, simpla producere a daunei declanșând mecanismul răspunderii civile.

Ca *ipoteză specială* de răspundere juridică, *răspunderea civilă pentru malpraxisul profesional* reprezintă acel raport juridic care se naște prin încălcarea de către anumite categorii de persoane, denumite generic *profesioniști*, a regulilor de conduită stabilite de lege sau de corpul profesional din care fac parte, cauzând un prejudiciu altei persoane, cu privire la care se naște obligația reparării acestuia¹. Analizat ca *instituție juridică*, *malpraxisul* reunește normele care reglementează această obligație de despăgubire a victimei, raportată la fapta contractuală sau extracontractuală a profesionistului.

După cum reiese din definițiile expuse anterior, structura raportului juridic al răspunderii pentru malpraxisul profesional include cele patru elemente clasice ale răspunderii civile în general: prejudiciul, fapta ilicită de malpraxis, legătura de cauzalitate dintre acestea și culpa persoanei responsabile.

Secțiunea a II-a. Particularități privind raportul juridic dintre profesionist și beneficiarul prestației

1. Subiectele raportului juridic

Cine este profesionistul?

Analiza răspunderii civile pentru malpraxis profesional aduce în dezbatere calitatea persoanei responsabile, condiție specială care justifică reglementarea unei răspunderi agravate având ca obiectiv primordial asigurarea unei protecții mai eficiente a drepturilor și intereselor legitime ale beneficiarului prestațiilor.

Din punct de vedere terminologic, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, profesionistul este „persoana care lucrează într-un anumit domeniu de activitate pentru care are o pregătire corespunzătoare”. În *Vocabulaire juridique*, elaborat sub direcția lui Gérard Cornu², termenul de *professionist* (*professionnel/professionnelle*) este definit în opoziție cu termenul *profan*, ca reprezentând acea persoană a cărei apartenență la o profesie îi aduce o calificare corespunzătoare. *Profesia* (*la profession*) este activitatea exercitată în mod obișnuit de o persoană, pentru a-și procura resursele necesare existenței sale sau un sector economic la care se atașează o întreprindere în funcție de activitatea sa.

Actualul Cod civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009³, în vigoare de la 1 octombrie 2011, introduce noțiunea juridică de *professionist*, prin raportare la

¹ D. Cimpoeru, *Malpraxisul*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 5.

² G. Cornu, *Vocabulaire juridique*, Quadrige, PUF, Paris, 2007, p. 728, 1.

³ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

termenul de *întreprindere*. Potrivit alin. (2) al art. 3 C. civ., „sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere”¹. Constatăm faptul că nici în Codul civil, nici în Legea pentru punerea în aplicare a acestuia, Legea nr. 71/2011², nu există o definiție sintetică a noțiunii de *profesionist*, respectiv a celei de *întreprindere*, astfel că nu sunt indicate criteriile de ordin legal privind identificarea profesionistului față de alte subiecte de drept implicate în raporturi juridice.

În alin. (3) al art. 3 C. civ. s-a considerat necesară precizarea conținutului sintagmei *exploatarea unei întreprinderi* – elementul comun dintre profesionist și întreprindere – considerată a fi „exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ”. Rezultă că profesionistul este cel care desfășoară, singur sau împreună cu mai multe persoane, anumite activități încadrate în sfera producției, prestărilor de servicii, administrare sau înstrăinare de bunuri³. Această activitate este una organizată, fiind supusă unor reguli speciale reglementate prin norme juridice, nefiind una ocazională. În plus, activitatea profesionistului presupune un exercițiu sistemic, o anumită durată, ceea ce înseamnă că nu este una sporadică, întâmplătoare. Exploatarea unei întreprinderi nu este condiționată de obținerea unui anumit profit, ceea ce înseamnă că activitatea profesionistului este la fel de exigent analizată în toate cazurile, chiar și atunci când a acționat voluntar, fără a fi remunerat sau fără a urmări obținerea unui avantaj.

În condițiile actualului sistem de reglementare a raporturilor de drept privat – sistemul monist – raportate la introducerea a două noțiuni juridice noi, *profesionistul și întreprinderea*, care înlocuiesc *faptul de comerț și comerciantul*⁴, nevoia unor definiții legale era mai mult decât evidentă, pentru a putea stabili cine este profesionistul în raport de simplul particular, respectiv ce este

---

¹ În Cartea a V-a – „Despre obligații” – a actualului Cod civil au fost cuprinse o serie de contracte considerate a fi esențialmente comerciale, cum sunt: *contractul de comision* (art. 2.043-2.053), *contractul de consignatie* (art. 2.054-2.063), *de expediție* (art. 2.064-2.071), *de agenție* (art. 2.072-2.095), *de intermediere* (art. 2.096-2.102), *contractul de antrepriză* (art. 1.851-1.880), *de report* (art. 1.772-1.776), *de furnizare* (art. 1.766-1.771), *contractul de depozit hotelier* (art. 2.127-2.137), *contractul de cont curent* (art. 2.171-2.183), *contul bancar curent și alte contracte bancare* (art. 2.184-2.198), *contractul de asigurare* (art. 2.199-2.241).

² Legea nr. 71/2011, denumită Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

³ În acest sens, S.D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ed. a 5-a, actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 40 și urm., nr. 50 și urm.

⁴ *Ibidem*, pp. 21-25, nr. 15-16.